

การนำเสนอผลงาน “งานมหกรรมคุณภาพ ประจำปี 2563”

ศูนย์การแพทย์ปัญญานันทภิกขุ ชลประทาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Aspiration Pneumonia Prevention

สาขาวิชากุมารเวชกรรม

1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Background)

Aspiration pneumonia เป็นความเสี่ยงสำคัญระดับต้นๆ ในปี 2562 ของ PCT กุมารเวชกรรม ก่อนหน้านี้ทางสาขาวิชาได้พบทวนพบปัญหาในเด็กสถานสงเคราะห์และได้พยายามแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่อง ทั้งประเด็นการให้ความรู้ การใช้อุปกรณ์หมอนรูปตัวยูการใช้จุกป้องกันการสำลัก ปัญหาดูเหมือนจะลดลง ดังสถิติร้อยละของการ admit จาก aspiration pneumonia ปี 2560- 2562 คือ 0,0 และ 1.38 ตามลำดับ ในขณะที่สถิติการ aspiration ระหว่างการรักษาตัวในโรงพยาบาลจากการรายงานอุบัติการณ์ปี 2560-2562 คือ 0, 0 และ 4 รายตามลำดับ

เนื่องจาก pneumonia เป็นกลุ่มโรคสำคัญของ PCT กุมารเวชกรรม การเกิด aspiration pneumonia จะทำให้อาการของโรครุนแรงขึ้น เพิ่มจำนวนวันนอน และมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น สาขาวิชากุมารเวชกรรม จึงมีแนวคิดที่จะจัดตั้งชุมชนนักปฏิบัติเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงและดำเนินการเพื่อลดอุบัติการณ์ดังกล่าว อันจะเป็นการตอบสนองจุดเน้นเรื่องกลุ่มโรคสำคัญ เรื่องการป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาล รวมถึงอาจลดรายจ่ายที่เกิดจากการรักษาภาวะแทรกซ้อนได้

3 ขั้นตอนการดำเนินงาน

การปรับปรุงครั้งที่1

1. วิเคราะห์ ปัญหา ที่เป็นสาเหตุที่แท้จริง

- CoP aspiration มีการทวนพบในปีงบประมาณ 2562 จำนวน 4 ราย พบว่าเป็นเด็กโต 3 ราย เด็กเล็ก 1 ราย
- เด็กโต มีปัจจัยเสี่ยงคือ มี underlying disease และอายุน้อยกว่า 1 ปี โดยทั้ง 4 รายได้รับการวินิจฉัย pneumonia และรักษาด้วย HHHFNC ซึ่งเพิ่ม risk ของ aspiration pneumonia อีกทั้งแนวทางปฏิบัติในการ NG feeding ทำได้ไม่ครบถ้วน ทำให้เพิ่มโอกาสในการสำลัก
- แนวทางแก้ไขจึงได้มีการกำหนดกลุ่มเสี่ยงในการเกิด aspiration pneumonia ดังนี้
- ผู้ป่วยอายุ น้อยกว่า 1 ปี
- ผู้ป่วยที่มีภาวะเหนื่อยหอบต้อง on HHHFNC
- ผู้ป่วยที่ on NG tube feeding หรือ gastrostomy tube feeding
- เด็กเล็ก พบปัจจัยเสี่ยงต่างไป คือมีปัญหา breast feeding ที่มีความจำเป็นต้อง cup feeding ซึ่งต้องอาศัยทักษะที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการสำลัก

2. สร้าง awareness

- เพื่อให้เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามแนวทางเพื่อลดการเกิดการสำลัก นำมาร่วมกันหาแนวทางแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ในการดูแลที่ดีที่สุด เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติร่วมกัน และจัดทำ work instruction ที่ชัดเจน

3. อบรมให้ความรู้

- หลังจากได้แนวปฏิบัติที่ชัดเจน ได้มีการถ่ายทอดทักษะการให้อาหารทางสายยาง มี checklist ในการให้อาหารทางสายยาง และนิเทศกำกับโดยพยาบาลหัวหน้าตึก
- สำหรับเด็กเล็ก มีการสอนเรื่องการให้นมโดยวิธี cup feeding แก่ผู้ปกครอง โดยพยาบาลร่วมกับการใช้สื่อวีดิทัศน์ที่ผลิตขึ้น

4. สร้างแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันการเกิด aspiration pneumonia อย่างเป็นรูปธรรม

- นำแนวปฏิบัติที่ผ่านการทดลองใช้และแก้ไขเพื่อความเหมาะสม มาประกาศใช้ ตามหอผู้ป่วยที่เกี่ยวข้อง

5. ติดตามกำกับนิเทศทางการพยาบาล

- พยาบาลหัวหน้าตึก มีการนิเทศกำกับโดยการสุ่มอย่างต่อเนื่อง มีการปรับ checklist ตามความเหมาะสม และให้ผู้ใช้งานจริงมีส่วนร่วมในการออกแบบ checklist มีการประเมินความรู้และความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ทั้งผู้ช่วยพยาบาล และผู้ปกครอง

การปรับปรุงครั้งที่2

จากการตามรอยในกลุ่มเด็กโต work instruction version1 มีรายละเอียดค่อนข้างมาก ตัวอักษรเล็ก ใช้งานไม่สะดวก ยากต่อการปฏิบัติตามจริง จึงมีการปรับแบบฟอร์ม version2 ระบุกลุ่มเสี่ยงที่ชัดเจน และแยกแนวปฏิบัติเป็นกลุ่ม oral feeding (breast feeding, bottle feeding) กับกลุ่ม tube feeding และปรับตัวหนังสือและตารางให้อ่านง่าย สะดวกต่อการ checklist

2 วัตถุประสงค์ และตัวชี้วัด

- เพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติการดูแลทางการพยาบาลที่ปฏิบัติได้จริงและมีประสิทธิผล
- เพื่อลดอุบัติการณ์การเกิด aspiration pneumonia ในหอผู้ป่วยตัวชี้วัดที่สำคัญ
- 1. มีแนวปฏิบัติในการป้องกันการเกิด aspiration pneumonia ทั้งกลุ่มเด็กเล็กและเด็กโต
- 2. มีการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด เป้าหมาย 100%

อุบัติการณ์การเกิด aspiration pneumonia ลดลง เป้าหมายคือ ลดลง 50 %จากปีก่อน

4 ผลลัพธ์การดำเนินงาน

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย	ก่อนทำ (ปีงบประมาณ)	ไตรมาส 1 ตค - ธค	ไตรมาส 2 มค - มีค	ไตรมาส 3 เมย - มิย
มีแนวปฏิบัติการป้องกันการสำลักในเด็กเล็กและเด็กโต	มี	ไม่มี	ร่าง Version 1	มี version 1	มี version 2
มีการปฏิบัติตามแนวทางการป้องกันการเกิด aspiration pneumonia	100%	60%	80%	80%	90%
อุบัติการณ์การเกิด aspiration pneumonia ลดลง	50%	4	2	1 ลด 25%	0

5 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

แม้มีแนวทางการปฏิบัติและ check list ที่เอื้อต่อการปฏิบัติตามแล้ว ยังพบการปฏิบัติตามเพียง 90% ต่ำกว่าเป้า (100%) ซึ่งเป็นจากภาระงานที่ค่อนข้างมาก และเป็นผู้ป่วยที่มีลักษณะอาการกำกวมว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือไม่ นอกจากนี้ยังเป็นจากทัศนคติที่มองว่าการปฏิบัติตาม checklist ทำให้ภาระงานเพิ่มขึ้น ซึ่งจะได้มีการเน้นย้ำความสำคัญของการปฏิบัติอีกครั้ง และจะมีการขยายผลไปใน PICU (ที่ขณะนี้ปิดให้บริการ) รวมถึง NICU, SNB ที่มีการให้นมทาง OG feeding รวมถึงกลุ่มเด็กเล็กจะขยายผลไปยัง 12A อีกด้วย

อัตราการเกิด aspiration pneumonia ลดลงในเด็กโต ได้ 50% ตามเป้า แต่พบ aspiration pneumonia ใน ward sick newborn ซึ่งได้ทำ RCA แล้ว การ feeding ไม่มีปัญหาเป็นตามแนวทางแต่ยังคงเกิด aspiration รวมถึงการ detect ปัญหาล่าช้า ซึ่งจะมีแนวทางแก้ไขเฉพาะ ของ วอร์ด sick newborn, NICU อีกครั้ง

6 แนวทางการแก้ไขปัญหา / การขยายผล

- การเน้นย้ำความสำคัญของการปฏิบัติตามแนวทาง การเพิ่มการนิเทศกำกับ
- การขยายผลเพิ่มเติมไปยัง PICU, NICU, SNB, 12A